

הגהות מהר"ב
גרשבורג

בית שמאי פרק חמישי נויר

מסורת הש"ס

(א) מכלן עד דיה למחא שכיך
לך לא ע"כ. (ב) כיה כבי,
(ג) זיל שויטיש יעבידן,
(ד) מכלן עד דיה אמר רבא
שכיך לך לא ע"כ. (ה) זיל
פירש הספורה. (ו) מכלן
שכיך לך לא ע"כ.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה א"ר יוסף
א' הואי תוס':

הגהות התוספות

1. זיל היה אמר לן.
2. זיל דלכתמיה. 3. זיל
3. יאזא כהר. 4. יא
4. יאזא כהר. 5. זיל
5. זיל כי
6. זיל כי
7. מיטת הלל
8. זיל כל שק דשמי
9. זיל שמה. 10. זיל
11. שפתיים דמי הלניס
12. זיל כהר שוריס
13. זיל כהר שוריס
14. זיל כי
15. זיל כי
16. זיל כי
17. זיל כי
18. זיל כי
19. זיל כי
20. זיל כי

הכל ואם שמה שני ימים יין לרץ שימנה ימים¹¹ אחרים בלא שמיית
יין וה"ג א' רבנן קשיא נזירות מרובה פירוש אפי' מרובה [נדון]
נזירות מרובה כמו ק' ימים ושמה¹² [בהסס] יין קוטר הכל [ובין] נזירות
מועטת כגון ל' יום ושמה¹³ א' ב' ימים לרץ למנות ב' ימים אחרים
ומתני' משמע דמונה [משעה] שנדר כלומר¹⁴ מקלח ימים שנדר שאינו
יוסי' אצל נזירות מועטת קשיא שאפי' לר' יוסי קוטר כולו נזירות כר'
משמע שעולה לו למנין: **איבעית אימא ר' יוסי** [ה] בניזירות טרובה.
מתני' נזירות מרובה ושליש יום קוטר ול' יום יעלו לו למנין: כמו¹⁵
נזירות מועטת והא דקאמר ר' יוסי שיספור הכל נזירות מועטת
ושמה ככולן יין דלא קוטר כל שלשים יום אצל נזירות מרובה
מודה ר' יוסי דלון קוטר הכל מדקאמר ר' יוסי דיו: **ואי בעית**
אימא רבנן מאי [משעה] שנדר כמשעה שנדר ה"ג. מונה ימים
של איסור דהיינו [ה] מנה ימים והוא שמה ככולן יין [וכן] נזירות
מועטת והכי משמע לישנא דמתני' מונה משעה שנדר חוזר
ומונה כך וכן ימים שהיו משעה שנדר ועבר עליהן¹⁶ [ענה] [מנה]
פעם אחרת משבא לפני חכמים וינהוג בהן איסור שמיית יין אצל
ודאי אם קודם ששמה יין מנה מקלח נזירות אומס ימים אינו
קוטר אפי' לרבנן ששמיית יין [מדברנן בעלמא בא: **בתנאי** שאל
עליה מתני' פישמי עיל: **א"ר** רביה ברב"ש נשמע בב"ה. דקאמרי
ב"ש הקדש [טעום הקדש וכיון] דנגמליה מלמא דלאו שפיר נדר מלא
ותרעה בעדר דמתנן במתניתין בדיחא חיל' ב"ה לנ"ש א' אחס
מודים בזה שהוא הקדש בטעום ומלא ותרעה בעדר לפי ששאל
לחכמים והמירו דלא הו' קבלה הלך הקרבנות שהפריש לנזירות
חולין הן כאלם שזומר וז למטמא והוא אינו כר טעמא הכי בני
לנ"ה א"ע דלמרי דתמורה בטעום הו' תמורה בזה מודו ב"ה
דכדדקין מיהיה לרבות שוגג כמויד: **ה"ג** ה"ט בראייתא דעיקר
אבא כי איתערך דעיקר הקדש אתערך נמי לתמורה והוא התמורה
דעיד. וה"פ כגון א' הקדש בהמה לעולה והוא בהמה אחרת
ואומר זו תמורת זו ושאל לחכם על הראשונה והמירו החכם לומר
שאינו עולה מלא גם התמורה לעדר והו' כאלו אומר זו תמורת
זו על בהמה חולין: **מערתו** ורא' ביונתו. דאי במתכוון קרא
למשיעי עשירי אינו מקדש: **רב** הסדא אמר בעויתו וב"ש
ביונתו. ומתני' דקתני מי שטעה כו' רבותא קאמר כ"ש ביונתו:
ואשתיקו א"הו ב"ה. לאו דוקא אשתיקו דהא השיבו להם גזירת
הכתוב הוא אלא כלומר אשתיקו שלא השיבו להו
סברא מיניה וזיה אלא הביאו משנים עשר ושמיי לימא להו מהכא
שאינו קדוש כמורה כשאר הקדשות ולכן דא כחיה גזירת הכתוב
היא: **אמר** רב שימי בר אשי מה דלא אמרי להון ב"ה אותה
תשובה דל"כ הו' אמרי להון ב"ש לנ"ה ומה מעשר שאינו קדוש
א' [בהסס] כמו הקדש להיות קדוש כמורה אפי' הל בטעום הקדש לא
כ"ש ולא היא הקדש דעתיה דמריה תליא. כל זה מדברי רב שימי
כלומר אין זה ק"ו טוב לקפח ב"ה דודאי הקדש דעת ונכונות
הבעלים¹⁷ דליש אשר יקדיש את בימו אמר חמקא מדעת ונכונות
הלך בטעום לא הו' הקדש [ומעשר] מגזירת הכתוב כמו שמראים
ב"ה פנים במשנתו מ"ב ושמי ואל קשה לרב נתמן אמאי לא
השיבו ב"ה מיניה וזיה דליכא למימר דב"ה חד מתרי טעמי נקט:
אמר רבא שמוי רבנן ד"ר אוקמיה בב"ה דיהו. לומר נאמיה
שחזר לדבריהם ואוקמי' בטעמיהו דלמרי אין פותחין בנוגד
דלא שכיח כמו חורבן ביות דלוי ר"א היה נשעת חורבן כדאמר
בהחיזקין [גיטין טו]. נכנס ר"א מצד א' ור' יהושע מצד אחר לישא מטתו
של ריב"ז. צירושלים ולא דבר כלום ולא חלק עליהן לומר דשפיר הו'
חטטה כדתנן ר"א אומר פותחין בנוגד אלא¹⁸ הדך ביה דמלמיה
כיון שלא חלק על חכמי דורו: **אמר** פותחין בתנאי נזיר דאברין
דא"ו א"ו אהא איניש ואמר א"בון דחרב ב"ה טי הו' נזיר¹⁹. ופי'
אלו נא בן אדס אלין נשעה שנדרת והיה מעיקר כי [אולי]
חרב בית המקדש ערס כלות נזירותן כלום נדרת זה דומה לחרטה
אלו נאז עשרה בני אדס שיפסיקו מי נדרת שאין לחלק מאחיה
טעם יהיה הפיוס שאפילו טעם הפיוס משום דבר נולד אין כדך כלום
דהו' חטטה: **אמר** רב (א) אבי א' הואי התם ה"א א"הו היב'ל
ה' היב'ל ה' היב'ל ה' הפה. כלומר הייתי אומר לאחס הנזירים לא
התכמים שעיטם שנדרתם שהיה לכס לירא כל יורס שחרי בפסוק
מחזר ולא היה נא להמיר להו נדרים בפתח זה אלא להוכיחם
נא לתם לא זכרו על פסוק זה ולהמע מלודו והפסוק הוא קומן
לדבר שהן שלשה היכל והשנים עמדין ליחרב והשלישי כסא²⁰
יוס הגדול והנורא לא ימוס לנא ורש"י פירש הפסוק דענין אחר
צירמיה: **נהי** יודעי דחרב בי ידעין אימתי ורא' ידעין
אימתי והא בתיב ברנא"א שבועים שבועים נחתך ע"י עמך וע"י
עיר קדשי. דקאמרי ליה המלך לנזיל דלסוף שבועים שמיטות
יחרב בית שני וכשתמלא ע' של גלות נכל ארבע מאות וכו'
שנה של בית שני יעלה לשבועים שמיטות דהיינו שבוע פעמים
שבעים ומשני אחתי מי ידעי בהי יומא כלומר בתחלת שנה או
באמצעיתה או בקופה וספורים הם שכלה נזירות ויביאו
קרבנות קודם לכן: **מי** ש"א נתיקמו דבריו אמאי הו' נזיר. הא
לבי

לכיהו הקדש ואמרו לו לכן יאל תחלה [ואמר] אי הו' ידענא ללנן
[נפק] לא הו' אמרי שחור אלא לנן דהשתא יס לן למימר שהיה
דעמו לכל מי שיאל ראשון ומש"ה הו' הקדש אפי' הלנן דליפנין
מתמורה דהו' הקדש אפי' בטעום ואכי"ל ק"ל דאי קאי בנפלא ואמר
שור שחור שיאל ראשון ואל לנן נפק ואמר אי הו' ידענא ללנן נפק
ה"א דבהא אפילו ב"ש מודו דלא הו' הקדש דעמו [אל] הו' ידע
שיאל דהתם תחלה למונן ולמה הוכר שחור אי שחור היה להקדיש
כל מי שיאל ראשון ואנן סהדי למתלה²¹ כי אמר שור שחור דוקא
לשור שחור קמתיין א' שאפילו אם דעמו שיאל השחור תחלה אטו
נביא הוא לידע העמידות ובה"ג ודאי לא ילפינן מתמורה ולא דמי
לשעה שהיו מהלכין בדרך דהתם הו' נזיר אפי' אוחו שלא נמלא
כדכריו לפי שכל ענין קביל עליה נזירות ומה שאמר איש פלוני
הוא טעם כו כפראוהו מרחוק אצל הכה נמה יס לו לטעום ולומר
דשחור עמיד לנאם הלכך יס לומר דשחור דוקא קאמר אצל כי אמר
בטיהרא שבהמות ילאוי יס לנו למימר שהיה דעמו לכל שיאל ראשון
ומה שחור מהלכין בדרך דהתם רגלי האור שהוא כקי להכיר
פסיעות רגלי שוריו והשתא זה דומה שפיר להיהו שהיו מהלכין בדרך
דטעה נמי בראיית עיניו לומר איש פלוני הוא דעמו להיות נזיר
אפי' אינו הוא וכן הכה דעמו היה להקדיש אפי' אינו שחור אלא הלנן
וכה"ג לליפנין מתמורה וכו' כברי דלפי כי הא לא ילפינן מתמורה
דלא הו' הקדש: (ב) **ר"ג** והב שיע"ה. א"כ משמע דמעיקרא
הו' קאי: מני שעלה. שכבר עלה בידו ומתישב בדבר ויכרי' שעלה
בידו של כסף ואמר אילו ידענא דשל כסף עלה בראשון לא אמרי
דינר וכן חבית שעלה מני שעלה: **אמר** רב הסדא
אובבא בחיורא דקרא. שור שחור שבין שוריים לנבים לקח [בגד] [נדר]
אוחס ונמכרים נפחות ע"י שהשחור עמהן ולנבים מעולין מן
השחורים חירות באובבא לקוחא כהם לנן בשור שחור לקוחא בידע
שכנגד אוחס כהם היה נגע נרעה בבהמה והכי אימא בריש מי
שחחו [נישין טה]. טעם חירות כנכסא נדקו צדוקתיה ואשכחו מלא²²
פסח לנן וידעי כי נרעה היה במקום כהם: **ר"ג** שור שחור
בו' ומשמע דהלנן קדוש [כדתרין] אכי וקס"ד מקדיש²³ איניש בעין
רעה מקדיש וקשה לרב חסדא דכיון דהלנן עדיף משחור בידע
שלא היה דעמו להקדיש הלנן כיון דענין רעה הקדיש וניה
דלוקותין דקאמר אילו הו' ידענא ללנן נפק [הלנן] וניה
קדוש? כיון דלנן עדיף הא ודאי משקר הוא אלא ודאי לנן גרוע
משחור וכי אמר שחור יהיה הקדש לנן? דגרוע [ממנו] וקשה לרב
חסדא ומשני ליה בעין יפה מקדיש ומש"ה כי נפק לנן ואמר אי
ידעי כו' מהימין ליה משום דבעין יפה הוא מקדיש: **ר"ג** והב
שיע"ה בירי ראשון ב"ש אוטריים הקדש. אלמא בעין רעה הוא
מקדיש וטעמא דלמר של וכו' דהו' עדיף הלכך כשעלה של כסף
הו' הקדש דגרוע מוכח הא אם הו' אמר של כסף ועלה בידו
זה לא הו' הקדש כי בעין רעה הוא מקדיש א"כ הכי נמי דכרישא
נמי אית לן למימר דשחור טוב ומעולה מן הלנן דכפרישית וקשה
לרב חסדא: **אמר** טאי בעין רעה הוא בקריש הברית של יין
שתע"ה בירי ראשונה היא הקדש וע"תה ש"ש שבין ב"ש אוטריים הקדש.
והא יין דגרוע משמן א"כ יומא דוקא יין הוא מקדיש: אי משום
הא לא קשה בגלילא שנו. פירוש דלעולם בעין רעה הוא מקדיש
ומתני' בגלילא שנו שהיה לרוב שמן והיין יקר להו משמן והלכך
כי הקדיש יין כ"ש שמן ולעולם רישא קשה לרב חסדא: אמר לך רב
חסדא כי אמר לך אלא בתורא קרמנא. באותה מלכות כך שס'
קרמנא והשתא ריבא שיש לעשות לזירותות בהך מלחא [צפירות
דינר של זהב אצטרין לאשמועינן דבעין רעה הוא מקדיש רישא
דשור איכא למימר דלמי לאשמועינן דלא לרב חסדא חבית של יין
דלוקימנא בגלילא שנו אשמועינן! דלא אילי בתר רוב מקומות וצ"ע:
ואמר רב חסדא אובבא א"ששביה סומקא א"בשרא חירא דרירא.
נפקא מיניה למתק וממכר [דלוקמא עורין] משונח וסומקא
בשרו משונחא חירא מעלי לחרישה: **והאמר** רב חסדא אובבא
בחירא דקר. שנפחתו [חיוורין]²⁴ [סלעים] מן השחור שביניהן וכיון
דלוקמא עורו תשוב יותר משל לנן ק"ל למקשה דאינו מעולה בשר
הלנן מן השחור כולי האי דיהא עדיף ממעלת עור שחור על של לנן:
כי אמר רב חסדא ללמלא קמייתא בתורא קרמנא [ה] שלנן
חשוב על השחור ללן דבר ואידך מילמא דרב חסדא בשאר עלמא²⁵
דאו ודאי אובבא עדיף למשיכה ולכן נמי במתניתין שחור עדיף
דנהי ללנן תשוב לרדיא מ"מ מעלת העור גדולה כ"כ דמקדיש הלנן כקל
יותר כשהקדיש²⁶ השחור דשכלל זה הלנן: **בתנאי** מי שנדר בניזיר. פי'
המשנה לעיל: **במנה** כמשעה שנדר. דמשמע דכל הימים שעבר
על נזירותו ועולן למנין: (ד) **בתנאי** מי שעבר ע"י בניזירותו בו'.
כגון קביל עליו נזירות מנה יום ושמה ביין [ס'] ימים ובה הביא
קרבנותיו אין נוקקין לו להציא קרבנות נזירותו אלא א"כ מונה
איסורן כלומר [ס'] יום כמיים שנהג בהן היתר ששמה יין: רבי יוסי
אומר דיו בשלשים יום. פ"רי דהאי דדיו [אם נקבי ליה] שלשים יום
שאם נדר ק' יום ועבר [ס'] ימים לא קנסינן ליה לסחור הכל רק ל'
יום ושליש ימים יעלה למנין נזירות א"ע"פ ששמה בהן יין וה"ה
בנזירות מועטת לרבי יוסי כגון אם נדר ל' ושמה ככולן יין יספור

[א] תוס' ד"ה (ב) נכדמ
הקדוש אפי' אמר וכו'
דוקא לשור שחור קא
מתיין שאפי' אם מיטת
שאפילו אם נמחק. וי"ב
שאל: (ב) ה"ה וקשה
דינר זה שעלה כ"ל:
ג' ה"ה אמר לך וכו' דלא
אלו כהר רוב מקומות
ואינו ידע מה הוא חבית:
ד' ר"ה והלמא ר"ה
אובבא כו' בתורא
קרמנא. וי"ב ע"י א"ת:
ה' ר"ה דמתי מן שער
וי"ב כמו ק' ימים ושמה
כהם. מלא כהם נמחק.
ו"ב ע"י א"ת: [א] אמר כגון
שלשים יום ושמה כ' ימים
לרץ למנות כ' ימים כ"ל:
[א] אמר כלומר מקלח
ימים ועבר שאינו פסור
הכל. מ"ה אמר שמי ימים
כל ה"ה: [ח] ר"ה איבעית
אמאי ר"ה מלן בניזירות
מרובה וכו' מלן כן
בניזירות מועטת כ"ל:
[ז] ר"ה וכו' בעית אימא
רבנן וכו' ה"פ מונה ימים
של איסור דהיינו ק' יום
ק' נמחק וי"ב ע"י:
[ח] אמר ועבר עליהן עתה.
מלא עתה נמחק:
[ב] אמר אפילו לרבנן
דשמיית יין מדברנן בעלמא.
רבי ודלוקתן דב שמי וכו':
[א] אמר רב שימי וכו'
שליש קדוש [ה] [ה]